

อิทธิพลคุณลักษณะคณะกรรมการต่อการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสีย ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หลักฐานจากประเทศในภูมิภาค อาเซียน

The Influence of Board Characteristics on Waste Disclosures: Evidence from ASEAN Region Countries

อรอนงค์ สัตยารักษ์¹ รจนา ขุนแก้ว² และจิตติมา วิเชียรรักษ์^{2*}

On-anong Sattayarak¹, Rojana Khunkaew², and Jittima Wichianrak^{2*}

วันที่รับบทความ : 07/08/2566

วันแก้ไขบทความ : 20/11/2566

วันตอบรับบทความ : 28/11/2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะคณะกรรมการ และการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสีย ศึกษาความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสีย และศึกษาอิทธิพลคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัท ต่อการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสีย ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ จำนวนทั้งสิ้น 790 ตัวอย่าง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2562 ซึ่งคุณลักษณะคณะกรรมการ ประกอบด้วย จำนวนคณะกรรมการ คณะกรรมการเพศหญิง การแยกตำแหน่งประธานบริหารและประธานกรรมการ ความหลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมของคณะกรรมการ และคณะกรรมการ CSR การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลปริมาณการรีไซเคิลของเสีย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.44996 ล้านตัน พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มประเทศที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และคณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสีย ส่วนจำนวนคณะกรรมการมีอิทธิพลเชิงลบ ในขณะที่คณะกรรมการเพศหญิง และการแยกตำแหน่งไม่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสียในการวิเคราะห์ภาพรวมของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ส่วนผลการทดสอบเพิ่มเติมโดยการวิเคราะห์เป็นรายประเทศ พบว่า 1) ปัจจัยจำนวนคณะกรรมการบริษัท กรรมการเพศหญิงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสียในประเทศไทย 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสียในประเทศไทย และอินโดนีเซีย และ 3) ปัจจัยคณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสียในประเทศอินโดนีเซีย งานวิจัยนี้ให้หลักฐานเพิ่มเติมในบริบทประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะกรรมการในฐานะตัวแทนที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลดำเนินธุรกิจเพื่อความยั่งยืน

คำสำคัญ: คุณลักษณะคณะกรรมการ การเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสีย การรีไซเคิลของเสีย
ประเทศอาเซียน

¹ อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Lecturer of Department of Accountancy, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University

² ดร. สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Ph.D., Lecturer of Department of Accountancy, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University

* Corresponding author: E-mail address: jittima.wi@psu.ac.th

Abstract

This research aims to study board characteristics and waste disclosures, the differences in waste disclosures, and the influence of board characteristics on waste disclosures of listed companies on the stock exchange from ASEAN region countries consisting of Thailand, Indonesia, Malaysia, and the Philippines. The sample size is 790 samples from 2010 to 2019. The board characteristics consist board size, female board members, CEO duality, foreign board, and CSR board committee. Descriptive analysis, one-way ANOVA, and multiple regression have been used to analyse. The results found that the average amount of waste recycled is 0.44996 million tones. There is a significant difference among the study groups. Cultural factor and CSR committee factor have a positive influence on waste disclosures whereas board size has a negative influence, while women board members and dual deputy factor have no influence on waste disclosures in the holistic ASEAN countries view. Furthermore, in the additional test of individual country views, the results found that 1) board size and female board members have positive influence on waste disclosures in Thailand, 2) cultural factor has a positive influence on waste disclosures in Thailand and Indonesia, and 3) CSR committee factor has a positive influence on waste disclosures in Indonesia. This research provides evidence in the ASEAN countries context to demonstrate the agent board member's characteristics affect the corporate disclosure and operation for their sustainability.

Keywords: Board Characteristics, Waste Disclosures, Waste Recycled, ASEAN Countries

บทนำ

ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น จากบริษัทต่างๆ นักวิชาการ และผู้กำหนดนโยบายในหลายประเทศ เช่น ประเทศในยุโรป และจีน (Geissdoerfer et al., 2017) ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว หรือ Bio Circular Green Economy (BCG) ซึ่งได้รับการผลักดันจากทางรัฐบาล เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศไปพร้อมกับความยั่งยืน โดยที่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมีความแตกต่างกับระบบเศรษฐกิจแบบเดิม หรือแบบเส้นตรง (Linear Economy) ที่ว่าระบบเศรษฐกิจแบบเส้นตรงใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตสินค้า ขายเพื่อบริโภค และเมื่อสิ้นสุดการใช้หรือหมดประโยชน์จะถูกทิ้งกลายเป็นขยะ ส่งผลต่อความไม่ยั่งยืนและต้นทุนที่สูงขึ้น (Thailand Productivity Institute, 2016) ส่วนระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน มีแนวคิดของการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) นำสินค้าที่ใช้แล้วมาแปรสภาพให้ใช้งานได้ใหม่ (Remanufacturing) และการนำขยะหรือของเสียกลับเข้ากระบวนการผลิตใหม่ (Recycle) นำเข้าสู่กระบวนการผลิต เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในระบบเศรษฐกิจลดสิ่งที่สูญเสียนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Thailand Productivity Institute, 2016; Geissdoerfer et al., 2017) ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ก็มีการขยับตัวรับเช่นเดียวกับหลายๆ ประเทศในโลก ซึ่งประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มความร่วมมือมาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 โดยเริ่มต้นจากชาติสมาชิกได้แก่ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และ

สิงคโปร์ ซึ่งเกิดการเชื่อมโยงและข้อตกลงทางการค้าเสรี ริเริ่มเกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC โดยมีข้อตกลงร่วมกันในหลาย ๆ ด้าน หนึ่งในนั้นมีเรื่องสิ่งแวดล้อมรวมอยู่ด้วย (Ishikawa, 2021)

ส่วนในประเทศไทยมีหลายบริษัทที่ได้นำแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนไปปรับใช้ ในกระบวนการดำเนินการของธุรกิจ เช่น บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) กลุ่มบริษัท ป.ต.ท. และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (EGAT) เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น การนำของเสียหรือขยะกลับเข้ากระบวนการผลิตใหม่ หรือ รีไซเคิล เป็นอีกหนึ่งในกระบวนการตอบรับแนวคิดที่ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และอาจมองเป็นการทำกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) ไปพร้อม ๆ กัน กับการเพิ่มประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงิน เช่น ผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น การลดลงของต้นทุน และที่ไม่เป็นตัวเงินให้กับบริษัท เช่น ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และการยอมรับของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจจะดำเนินการในการจัดการและการรีไซเคิลของเสีย ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการดำเนินกิจการ ยังคงมีต้นทุนที่ต้องจ่ายหรือต้นทุนที่อาจเกิดขึ้น เช่น การลงทุนในเครื่องจักร เงินทุน กำลังคน เวลา และทรัพยากรของบริษัท ดังนั้นผู้บริหารของบริษัทซึ่งเป็นตัวแทนจากผู้ถือหุ้นในการบริหารงาน จะต้องตัดสินใจภายใต้กรอบทรัพยากรที่มีอยู่และผลประโยชน์ที่จะได้รับ มากไปกว่านั้นการที่ผู้บริหารริเริ่ม เอาใจใส่จริงจัง ก็เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการของเสียอย่างจริงจัง (Choosri & Namwong, 2016) ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจได้ให้ความสนใจในเรื่องความยั่งยืนมากขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปควบคู่กับความยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ

จากงานวิจัยในอดีตพบว่าการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัท เป็นหนึ่งในตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ในรายงานต่างๆ ของกิจการ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ต่อสังคม หรือด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ หรือรายงานอื่นๆ ที่มีลักษณะสื่อความไปในลักษณะเดียวกัน (Husted & Sousa-Filho, 2019; Jizi, 2017; Suttipun, 2021) ส่วนปริมาณการรีไซเคิลของเสีย (Waste Recycled) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดผลการดำเนินงานและเป็นข้อมูลในรายงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อความยั่งยืน (GRI, 2020) อย่างไรก็ตามงานวิจัยโดยส่วนใหญ่จะใช้ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลมาเป็นตัวชี้วัด ซึ่งใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระโดยการนำคำ Word counts (Suttipun, 2021; Suttipun & Yordudom, 2022) หรือการศึกษาปริมาณหัวข้อของการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (Wichianrak et al., 2021) มากกว่าจะศึกษาปริมาณของการรีไซเคิลของเสีย ซึ่งยังมีงานวิจัยค่อนข้างจำกัด (Tisserant et al., 2017) อีกทั้งการศึกษายังเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรายงานด้านสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคอาเซียนยังอยู่ในระดับต่ำ แม้ว่าบางประเทศในอาเซียนจะมีการเปิดเผยแบบบังคับ เช่น ในประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซีย (Arena et al., 2018) ในประเทศไทยกำหนดให้เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) ในรายงานประจำปีแบบ One Report (The Stock Exchange of Thailand., 2019) ซึ่งงานวิจัยที่ศึกษาในบริบทพื้นที่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ยังมีอยู่อย่างจำกัด (Arena et al., 2018)

ในบริบทประเทศนั้น ในประเทศไทย Suttipun (2021) พบว่ามีแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูล ESG ที่เพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลาที่ศึกษา 2558-2562 และพบว่าคณะกรรมการบริษัทมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลซึ่งรวมถึงการมีคณะกรรมการเพศหญิงในประเทศอินโดนีเซีย Nurvita and Priambodo (2022) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศอินโดนีเซีย ในกลุ่มอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ระหว่างปี 2558-2562 พบว่า คะแนนผล

การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและขนาดของกิจการมีผลเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูล อย่างไรก็ตาม อายุกิจการ จำนวนคณะกรรมการบริษัท ไม่พบอิทธิพลอย่างมีสาระสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียในประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซีย จะเน้นไปที่การจัดการของเสียที่เกี่ยวข้องการธุรกิจปาล์มน้ำมัน และธุรกิจเกษตร ซึ่งพบว่าการเปิดเผยข้อมูลค่อนข้างต่ำ และไม่มีรายละเอียด (Prananingrum & Davianti, 2021) และ Nirwana and Wedari (2023) ใช้คะแนน GRI scoring ในการวัดค่าตัวแปรการจัดการของเสีย ซึ่งศึกษาบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงในตลาดหลักทรัพย์ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า สัดส่วนคณะกรรมการเพศหญิง มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ต่อการจัดการของเสีย ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ไม่ค่อยพบข้อมูลการเปิดเผยเกี่ยวกับการรีไซเคิลของเสียของบริษัทที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งต้องปรับตัวให้เข้ากับแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของบริษัทคู่ค้าระดับโลก (Rao et al., 2009) ซึ่งงานวิจัยที่ศึกษาในบริบทพื้นที่นี้ ยังมีข้อสรุปที่หลากหลาย

รวมถึงผลการศึกษานิเทศคุณลักษณะคณะกรรมการกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ภายใต้มุมมองของทฤษฎีตัวแทน และทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย ผลการศึกษามีข้อสรุปที่หลากหลาย (Jain & Jamali, 2016) เช่น จำนวนคณะกรรมการขนาดใหญ่จะส่งเสริมให้เกิดมุมมองที่กว้างขึ้นทั้งในด้านการบริหารและการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ถือหุ้น (García Martín & Herrero, 2020) ซึ่งจะส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Chaiwong et al., 2019; Naklerd & Suttipun, 2016) อย่างไรก็ตาม การศึกษาบางส่วนพบว่าขนาดของคณะกรรมการส่งผลเชิงลบ (García Martín & Herrero, 2020) หรือไม่พบอิทธิพล (Limroscharoen et al., 2020) เป็นต้น องค์ประกอบของคณะกรรมการ เช่น สัดส่วนคณะกรรมการเพศหญิง การแยกตำแหน่งประธานบริหาร และประธานกรรมการ ความหลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมของคณะกรรมการ และคณะกรรมการ CSR เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในหลักการกำกับกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Securities and Exchange Commission Thailand, 2017) และเป็นประโยชน์ในเชิงการศึกษาวิจัย ซึ่งงานวิจัยในอดีตยังมีข้อสรุปที่หลากหลายในการมีอิทธิพลของตัวแปรดังกล่าว (Chaiwong et al., 2019; García Martín & Herrero, 2020; Suttipun, 2021)

จากปัญหาการวิจัยที่กล่าวมานั้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะคณะกรรมการและการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการของเสีย โดยใช้ตัวชี้วัดด้านปริมาณการรีไซเคิลของเสีย ในบริบทพื้นที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ซึ่งได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์ ภายใต้ความร่วมมือของการนำกรอบแนวคิดเรื่องระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ รวมถึงประเทศดังกล่าวในอาเซียนมีบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในกลุ่ม Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) Emerging Markets หรือกลุ่มที่ได้รับการจัดอันดับการประเมินดัชนีความยั่งยืนกลุ่มตลาดเกิดใหม่ โดยบริษัทจัดอันดับ S&P (S&P Dow Jones Indices, 2019)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัท และการเปิดเผยข้อมูลปริมาณการรีไซเคิลของเสียของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลปริมาณการรีไซเคิลของเสียของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัทและการเปิดเผยข้อมูลปริมาณการรีไซเคิลของเสียของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน

ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และการพัฒนาสมมติฐานในการวิจัย

การบริหารงานของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น จากทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) กรรมการบริษัทได้รับมอบอำนาจในการบริหารงานในฐานะตัวแทน (Agent) เพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดต่อตัวการ (Principle) หรือผู้ถือหุ้น โดยหนึ่งในหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัท คือ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการแข่งขัน และรักษาความสัมพันธ์ต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ เป็นหนึ่งในหน้าที่สำคัญของคณะกรรมการบริษัท (García Martín & Herrero, 2020; Polsiri & Sitthipongpanich, 2014) อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานโดยผู้บริหารอาจเกิดการขัดแย้งกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ระหว่างตัวการ (ผู้ถือหุ้น) และตัวแทน (คณะกรรมการบริษัท) เนื่องจากผลตอบแทนที่อาจจูงใจให้ตัวแทนดำเนินการเพื่อประโยชน์ส่วนตนโดยการตัดสินใจใดๆ ในกระบวนการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตามการจัดให้มีการกรรมการหลายชุดภายใต้แนวคิดของการกำกับดูแลกิจการที่ดี สามารถช่วยลดปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนลงได้ นอกจากนี้ จากทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) การดำเนินธุรกิจย่อมส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งในองค์กร เช่น พนักงาน ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น และกลุ่มนอกองค์กร เช่น ลูกค้า เจ้าหนี้ หน่วยงานของรัฐ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น คณะกรรมการบริษัทยังมีส่วนในการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ (Rao & Tilt, 2016) เพื่อให้ธุรกิจดำเนินงานไปได้อย่างยั่งยืน ภายใต้งบอดตันที่มีมากขึ้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

งานวิจัยนี้จะอธิบายภายใต้มุมมองของทั้งทฤษฎีตัวแทน โดยคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัทหรือการมีความหลากหลายของคณะกรรมการประเภทต่างๆ เป็นผู้มีหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมของกิจการ การเป็นตัวแทนที่ดีภายใต้กรอบการกำกับดูแลกิจการที่ดี และทำหน้าที่กำกับ ดำเนินการ และรายงานที่เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นประโยชน์ความยั่งยืนของกิจการ และทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย โดยการดำเนินการของผู้บริหารที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลไปยังผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มอื่นๆ งานวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาการดำเนินกิจกรรมการจัดการของเสีย และการนำของเสียกลับมาใช้หมุนเวียน (Recycle) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการรายงานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยการดำเนินการจะมาจากการตัดสินใจของผู้บริหารที่จะลงทุน ทั้งเงิน เวลา และทรัพยากร เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของกิจการและตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียที่เห็นความสำคัญของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

คณะกรรมการบริษัทเป็นกลไกหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) ซึ่งได้มีการให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องภายหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชีย พ.ศ.2540 อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในวงกว้าง เกิดการล้มละลายและปิดตัวลงของหลาย ๆ บริษัท ทั้งในและต่างประเทศ แม้ว่าสาเหตุของวิกฤติดังกล่าวอาจไม่มีความชัดเจนก็ตาม จากการศึกษาในอดีตเชื่อว่าส่วนหนึ่งมาจากการไม่มีประสิทธิภาพของการกำกับดูแลกิจการ (Maher &

Andersson, 2000) ประเทศไทยมีการพัฒนาหลักการกำกับดูแลกิจการให้มีความครอบคลุมถึงทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี 2555 ได้มีการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการ ตามหลักการของ ASEAN Corporate Governance Scorecard (ASEAN CG Scorecard) จำแนกเป็น 5 หมวด คือ สิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูล และความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ หลังจากมีการปรับใช้หลักการดังกล่าว ทำให้นักลงทุนมีความเชื่อมั่นในตัวคณะกรรมการบริษัทมากขึ้น ในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนคอยกำกับดูแลการทำงานของผู้บริหาร รวมถึงสอบทานข้อมูลทางการเงิน ล่าสุดในปี 2560 ตลาดหลักทรัพย์ได้มีการออกหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ปี 2560 หรือ Corporate Governance Code (CG Code) เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักสากล ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 8 ข้อ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานแต่ละด้านของคณะกรรมการบริษัท (The Securities and Exchange Commission Thailand, 2017)

การพัฒนาสมมติฐานการศึกษา

เนื่องจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความมีอิทธิพลของคุณลักษณะคณะกรรมการและปริมาณการรีไซเคิลของเสียมีค่อนข้างจำกัด ผู้วิจัยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะคณะกรรมการที่มีการศึกษามาก่อนในอดีตและพัฒนาสมมติฐานจากงานวิจัยที่มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลและผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อมมาประกอบ (García Martín & Herrero, 2020; Muttakin et al., 2015; Naklerd & Suttipun, 2016; Rao & Tilt, 2016)

จำนวนคณะกรรมการ

การเห็นถึงความสำคัญของการจัดการของเสียหรือการนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำของผู้บริหารเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการจัดการของเสียในองค์กร (Choosri & Namwong, 2016) การมีจำนวนคณะกรรมการมากหรือขนาดใหญ่ ซึ่งมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย อาจทำให้เกิดการรับฟังและนำเสนอข้อมูล มีมุมมองการบริหารที่กว้างขึ้น (García Martín & Herrero, 2020) วิเคราะห์และขึ้นำธุรกิจให้เดินต่อไปข้างหน้าอย่างมั่นคงยั่งยืน และดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทน จากการศึกษาในอดีตของ Naklerd and Suttipun (2016) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการและการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าขนาดของคณะกรรมการ มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ Chaiwong et al. (2019) ซึ่งศึกษาอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัทที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลรายงานความยั่งยืนในประเทศไทยนั้น พบว่าขนาดของคณะกรรมการ มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้ง งานวิจัยของ Biswas et al. (2018) ซึ่งมีขนาดของคณะกรรมการเป็นตัวแปรควบคุม พบอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม การมีคณะกรรมการจำนวนมาก อาจส่งผลต่อความไม่คล่องตัวในการตัดสินใจดำเนินการด้านต่างๆ รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งงานวิจัยของ García Martín and Herrero (2020) พบว่าขนาดของคณะกรรมการมีอิทธิพลเชิงลบต่อการปริมาณรีไซเคิลของเสีย และงานวิจัยของ Chindasombatcharoen et al. (2022) พบว่าการมีคณะกรรมการจำนวนน้อยมีผลต่อการริเริ่มในเรื่องความยั่งยืนของกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา การมีจำนวนคณะกรรมการขนาดเล็ก มีผลดีต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร และสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วในการริเริ่มในเรื่องความยั่งยืนของกิจการ (Chindasombatcharoen et al., 2022) ส่วนงานวิจัยของ Rao and Tilt (2016) และ งานวิจัยของ Limroscharoen et al. (2020) ไม่พบอิทธิพลของจำนวนคณะกรรมการต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าผลการศึกษายังไม่มีข้อยุติ อย่างไรก็ตามจากทฤษฎีตัวแทน

คณะกรรมการบริษัทเป็นผู้มีหน้าที่บริหารกิจการ เป็นตัวแทนที่ดีภายใต้กรอบการกำกับดูแลกิจการที่ดี และการรายงานเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนของกิจการ ซึ่งการมีจำนวนกรรมการในจำนวนมากมีความคิดที่หลากหลาย ย่อมส่งผลต่อการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H1: จำนวนคณะกรรมการมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการรีไซเคิลของเสีย

คณะกรรมการเพศหญิง

การมีคณะกรรมการเพศหญิงในคณะกรรมการบริหาร หรือความหลากหลายทางเพศ ส่งเสริมอิสระในการแสดงความคิดเห็น การกำกับติดตามที่เข้มแข็ง และ ส่งผลดีต่อการกำกับติดตาม การกำกับกิจการที่ดี (Birindelli et al., 2020; Mathew et al., 2016) อีกทั้ง ส่งเสริมให้มีความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพในกระบวนการตัดสินใจของบริษัท (Husted & Sousa-Filho, 2019) จากการศึกษาในอดีตส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศซึ่งส่งผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล พบว่าการมีส่วนร่วมของกรรมการเพศหญิงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (Rao & Tilt, 2016) และระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม (Kathy Rao et al., 2012) นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่พบว่าการมีคณะกรรมการเพศหญิง หรือมีความหลากหลายทางเพศ มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม (García Martín & Herrero, 2020) และการดำเนินงานด้านสังคม (Hussain et al., 2018) อีกทั้ง Romano et al. (2020) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสัดส่วนของกรรมการเพศหญิงกับคะแนน ESG ซึ่งสะท้อนตัวชี้วัดด้าน สิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแล จากการศึกษาของ Gull et al. (2023) จาก 37 ประเทศ พบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการเพศหญิงส่งผลให้ลดการเกิดของเสีย และเพิ่มการรีไซเคิลของเสีย

อย่างไรก็ตาม Muttakin et al. (2015) ซึ่งศึกษาคุณลักษณะของคณะกรรมการ ความหลากหลายทางเพศของคณะกรรมการและความรับผิดชอบต่อสังคมในบริบทประเทศบังกลาเทศ พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสัดส่วนของกรรมการเพศหญิงและการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนการศึกษาในประเทศไทย ของ Naklerd and Suttipun (2016) นั้น ไม่พบความสัมพันธ์ของสัดส่วนกรรมการเพศหญิงต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ซึ่งการศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลประเทศในภูมิภาคอาเซียนซึ่งอาจให้ผลที่แตกต่างไป จากผลการศึกษาในอดีตยังคงไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าความหลากหลายทางเพศของคณะกรรมการส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลหรือประสิทธิภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมในทิศทางใด อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมส่วนใหญ่พบว่า สัดส่วนของกรรมการเพศหญิงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น จากงานวิจัยของ Gull et al. (2023) ได้กล่าวไว้ว่าเพศหญิงมีความเห็นอกเห็นใจต่อประเด็นทางสังคมมากกว่าเพศชาย โดยผู้หญิงมีความรับผิดชอบต่อเรื่องศีลธรรม เอาใจใส่ดูแลผู้อื่น จึงส่งผลให้ตระหนักเกี่ยวกับความเป็นจริงและปัญหาของโลก และ Zahid et al. (2020) พบว่าเพศหญิงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน ในมิติ สังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า สมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้เป็นดังนี้

H2: สัดส่วนคณะกรรมการเพศหญิงมีอิทธิพลเชิงบวกกับปริมาณการรีไซเคิลของเสีย

การแยกตำแหน่งประธานบริหารและประธานกรรมการ

การกระจายอำนาจในการบริหารนับเป็นกลไกหนึ่งในการกำกับดูแลกิจการที่ดี สืบเนื่องจากงานวิจัยในอดีตที่มีการศึกษาพบว่า การรวมตำแหน่งไว้ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือการมีประธานบริหารและประธานกรรมการเป็นบุคคลเดียวกันส่งผลให้บริษัทมีการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น ภายใต้จุดมุ่งหมายในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเองและรายงานผลการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย (Bouaziz et al., 2020; Nuanpradit, 2018) นอกเหนือจากนั้นแล้วจากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตยังพบว่าการควบรวมตำแหน่งของคณะกรรมการนั้นมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม โดยจากการศึกษาของ Rao and Tilt (2016) พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ในหลายตำแหน่งของคณะกรรมการส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับผลการศึกษาในประเทศบังกลาเทศ ที่พบว่าการควบรวมตำแหน่งของคณะกรรมการมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม (Muttakin et al., 2015)

ในขณะที่ผลการศึกษางานบางส่วนกลับพบว่า การควบรวมตำแหน่งของประธานคณะกรรมการและฝ่ายบริหารจัดการมีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลรายงานความยั่งยืนของบริษัท (Chaiwong et al., 2019) อีกทั้งยังมีอิทธิพลในการลดทอนความสัมพันธ์เชิงบวกของสัดส่วนคณะกรรมการเพศหญิงและผลคะแนน ESG อีกด้วย (Romano et al., 2020) นอกเหนือจากนั้นจากการศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของคณะกรรมการต่อผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มบริษัทในยุโรป ยังมีการศึกษาที่พบว่าการควบรวมตำแหน่งของคณะกรรมการมีอิทธิพลเชิงลบต่อการรีไซเคิลของเสีย (García Martín & Herrero, 2020) โดยอาจสามารถตีความได้ว่า การควบรวมตำแหน่งของคณะกรรมการและฝ่ายบริหารอาจก่อให้เกิดแรงจูงในการปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน และลดทอนความรับผิดชอบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และยังพบว่ามีการวิจัยในอดีตที่ไม่พบความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าว (Limroscharoen et al., 2020) จากผลการศึกษาในอดีตยังคงไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยเชื่อว่าการควบรวมตำแหน่งหรือการรวมอำนาจ อาจเกิดความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการทุจริตในส่วนของการดำเนินงานหรือการบิดเบือนข้อมูลได้ จึงมีสมมติฐานในการศึกษาดังนี้

H3: การแยกตำแหน่งของประธานบริหารและประธานกรรมการ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการรีไซเคิลของเสีย

ความหลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมของคณะกรรมการ

คณะกรรมการที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานและการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในประเทศมาเลเซีย Katmon et al. (2019) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการต่อการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง ส่งผลต่อการลดลงของการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือสำหรับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติหรือวัฒนธรรมของคณะกรรมการ อาจทำให้มีความคิดเห็น หรือเห็นความสำคัญในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม Muttakin et al. (2015) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในประเทศบังกลาเทศ โดยได้วัดความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้วยสัดส่วนของคณะกรรมการต่างชาติ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่มีสัดส่วนของคณะกรรมการต่างชาติสูงจะมีการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม

ในสัดส่วนที่สูงเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Martínez-Ferrero et al. (2021) ที่ศึกษาอิทธิพลของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการที่มีต่อผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืน ของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในประเทศอาร์เจนตินา บราซิล ชิลี และเม็กซิโก ซึ่งวัดค่าโดยใช้สัดส่วนของคณะกรรมการที่มีวัฒนธรรมภูมิหลังนอกเหนือจากที่ตั้งของบริษัท ผลการศึกษาพบว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการมีส่วนในการส่งเสริมให้บริษัทให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการดำเนินการสู่ความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น และ Setiawan et al. (2021) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกรรมการต่างชาติมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่ากรรมการเป็นชาวต่างชาติมีส่วนในการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมด้าน CSR จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยเชื่อว่าความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมมีส่วนทำให้คณะกรรมการมีมุมมองของผลกระทบจากการดำเนินงานที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในภาพที่กว้างขึ้น ให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนมากขึ้น จึงมีสมมติฐานในการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการ ดังนี้

H4: ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการรีไซเคิลของเสีย

คณะกรรมการ CSR

โครงสร้างคณะกรรมการของบริษัทนอกเหนือจากคณะกรรมการชุดใหญ่แล้วนั้น อาจมีการแต่งตั้งกลุ่มของคณะกรรมการชุดย่อยเพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะในแต่ละส่วนงาน เป็นกลไกหนึ่งในการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยในแต่ละบริษัทอาจมีโครงสร้างที่แตกต่างกัน อันอาจแบ่งออกเป็น คณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง คณะกรรมการสรรหาและพิจารณา ค่าตอบแทน ตลอดจนในปัจจุบันมีการเพิ่มเติมในส่วนของคณะกรรมการความยั่งยืน และ คณะกรรมการ CSR ในการทำหน้าที่อันเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินงานและการรายงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของกิจการ ซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชี้ให้เห็นว่าการมีคณะกรรมการด้านความยั่งยืนส่งผลทำให้กิจการมี การดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น (Biswas et al., 2018)

จากงานวิจัยในอดีต García Martín and Herrero (2020) ได้ศึกษาผลกระทบของ คณะกรรมการ CSR ต่อผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มบริษัทในยุโรป โดยจำแนกการวัดค่า ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย การปล่อยมลพิษ (ของเสียและ CO2) การใช้ทรัพยากร (น้ำและพลังงาน) และการดำเนินการริเริ่มด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่มีคณะกรรมการ CSR ในการปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานและการรายงานข้อมูลอันเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสังคมนั้น จะส่งผลให้บริษัทมีผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของที่ดีขึ้น นอกเหนือจาก นั้นยังมีหลักฐานการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่า คณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ระหว่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการและผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืน (Martínez-Ferrero et al., 2021) รวมถึงงานวิจัยของ Sekarlangit and Wardhani (2021) พบอิทธิพลเชิงบวก เช่นกัน ในการศึกษาคุณลักษณะและกิจกรรมของคณะกรรมการต่อการเปิดเผยข้อมูลเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน SDGs ในภูมิภาคอาเซียน จากหลักฐานการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเชื่อว่าการ จัดตั้งคณะกรรมการชุดย่อย เพื่อทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงานและการรายงานผลเฉพาะ ตามแต่ละส่วนงานนั้น มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีและทำให้มีการดำเนินงานที่มี ประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีสมมติฐานในการศึกษาเกี่ยวกับการมีอยู่ของคณะกรรมการ CSR ดังนี้

H5: คณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการรีไซเคิลของเสีย

กรอบแนวคิดการวิจัย

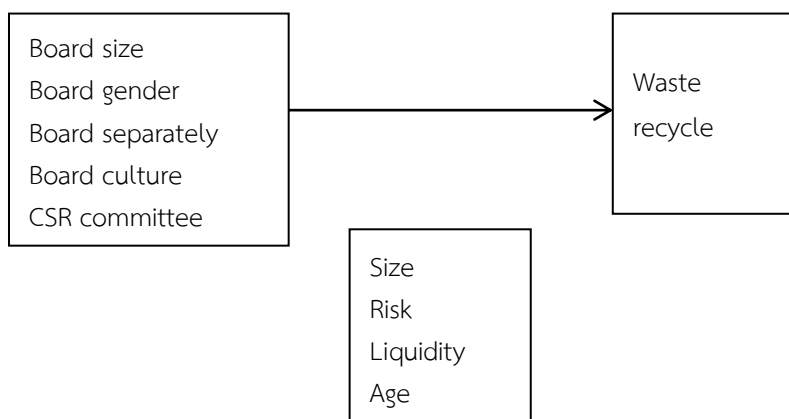

Figure 1 Research Framework

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะคณะกรรมการและการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการของเสีย โดยใช้ตัวชี้วัดด้านปริมาณการรีไซเคิลของเสีย โดยมีประชากรในการศึกษาคือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน ประกอบด้วย ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกันในระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงอยู่ในกลุ่ม ASEAN และประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีเพียงสี่ประเทศนี้ในอาเซียน ที่มีบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในกลุ่ม Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) Emerging Markets หรือกลุ่มที่ได้รับการจัดอันดับการประเมินดัชนีความยั่งยืนกลุ่มตลาดเกิดใหม่ โดยบริษัทจัดอันดับ S&P (S&P Dow Jones Indices, 2019) รวมถึงจัดอยู่ในกลุ่ม ESG index (Karyani & Perdiansyah, 2022) รวมจำนวนทั้งสิ้น 350 บริษัท ซึ่งประกอบด้วยบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ในแต่ละประเทศดังนี้ ประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เป็นบริษัทที่อยู่ใน 100 อันดับแรก (Top100) ในขณะที่ประเทศฟิลิปปินส์ มีการจัด 50 อันดับ (Top50) ในการศึกษาได้มีการจัดกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการจำกัดกลุ่มบริษัทที่ไม่รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วย 1) บริษัทประเภทกองทุน 2) บริษัทที่มีวันสิ้นงวดบัญชีไม่ตรงกับวันที่ 31 ธันวาคม 3) บริษัทที่ขาดการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะคณะกรรมการและ การรีไซเคิลของเสียหลังจากการจำกัดตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 790 หน่วยตัวอย่าง ระหว่างปี พ.ศ. 2553 - 2562

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีและรายงานการเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) ระหว่างปี พ.ศ. 2553 ถึง 2562 จากฐานข้อมูล Refinitiv ซึ่งปี 2562 เป็นปีล่าสุดที่สามารถเก็บข้อมูลได้ขณะที่ดำเนินงานวิจัย โดยจำแนกข้อมูลเป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของคณะกรรมการ ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการ สัดส่วนคณะกรรมการเพศหญิง การแยกตำแหน่งประธานบริหารและประธานกรรมการ ปัจจัยความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของกรรมการ การมีคณะกรรมการ CSR และข้อมูลเกี่ยวกับการรีไซเคิลของเสีย ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดผลการดำเนินงานและเป็นข้อมูลในรายงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อความยั่งยืน ในหัวข้อ GRI 306 การจัดการของเสีย (GRI, 2020) และเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่อยู่ในการคำนวณการให้คะแนนและการรายงานด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการลงทุน (Boffo et al., 2020) โดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ซึ่งมีเป้าหมายในการกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าโลก ทั้งนี้ยังได้

มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของบริษัท (ขนาดกิจการ ความเสี่ยง สภาพคล่องของกิจการ และอายุของกิจการ) (Suttipun, 2021; Yordudom & suttipun, 2020) เพื่อใช้เป็นตัวแปรควบคุมในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบเก็บข้อมูลซึ่งจัดทำในโปรแกรมตารางคำนวณ Excel โดยจะแปลงค่าข้อมูลทางด้านการเงินที่นำเสนอให้เป็นสกุลเงินเดียวกัน โดยจะทำการแปลงค่าหน่วยเงินตราจากสกุลต่าง ๆ เป็นสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ และปริมาณการจัดการของเสียแปลงค่าให้มีหน่วยวัดเดียวกันซึ่งวัดตามน้ำหนักมีหน่วยเป็นล้านตัน

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

Table 1 Operational Definitions

Variables	Symbol	Operationalisation
Independent variables		
Board size	B_SIZE	Number of total board members
Board gender	B_GEN	Proportion of female board members on total board
Board separately	B_SEP	Dummy variables as 1 is board separately, and 0 is board duality
Board culture	B_CUL	Proportion of foreign board members on total board
CSR committee	CSR_COM	Dummy variables as 1 is CSR committee, and 0 is no CSR committee
Dependent variable		
Waste recycle	WASTE	Number of wastes recycle in million Tons
Control variables		
Firm size	SIZE	Natural logarithm ของ Total assets
Risk	RISK	Debt to Equity Ratio
Liquidity	LIQ	Current Ratio
Firm age	AGE	Year of firm age

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบสหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) และการทดสอบความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการตอบวัตถุประสงค์ การศึกษาคุณลักษณะโครงสร้างคณะกรรมการบริหาร และการเปิดเผยข้อมูลการรีไซเคิลของเสีย ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในการวิเคราะห์ความความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามโดยใช้การทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ โดยใช้โปรแกรมประมวลผลทางสถิติ STATA ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีสมการดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{Waste recycle} = & B_0 + B_1B_SIZE_{i,t} + B_2B_GEN_{i,t} + B_3B_SEP_{i,t} + B_4B_CUL_{i,t} \\ & + B_5CSR_COM_{i,t} + B_6SIZE_{i,t} + B_7RISK_{i,t} + B_8LIQ_{i,t} \\ & + B_9AGE_{i,t} + e_{i,t} \end{aligned}$$

ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอธิบายตามวัตถุประสงค์การศึกษา ผลการศึกษาค้นลักษณะ คณะกรรมการบริษัท และการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสียของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงดัง Table 2

Table 2 Descriptive Statistics

Variables	Observation	Mean	Std. Dev.	Min	Max
WASTE	790	0.44996	4.01323	0	46.76779
B_SIZE	790	10.51772	3.476386	3	22
B_GEN	790	12.98194	11.95625	0	62.5
B_SEP	790	0.13544	0.34241	0	1
B_CUL	790	11.44626	18.64023	0	100
CSR_COM	790	0.77594	0.41721	0	1
SIZE	790	12.26936	3.20751	6.935468	21.07164
RISK	790	2.15772	2.98222	0	22.03
LIQ	790	1.66213	1.14837	0	10.76
AGE	790	17.62532	5.38423	2	29

จาก Table 2 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุดของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยข้อมูลจากตารางแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรตามในการศึกษา WASTE (ปริมาณการรีไซเคิลของเสีย) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.44996 ล้วนต้น ค่ามากที่สุดและค่าต่ำสุดเท่ากับ 46.76779 และ 0 ล้วนต้น ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ไม่ได้มีการรีไซเคิลของเสีย ในด้านปัจจัยเกี่ยวกับคณะกรรมการพบว่า มีจำนวนของคณะกรรมการโดยเฉลี่ยเท่ากับ 11 คน มีสัดส่วนของคณะกรรมการเพศหญิงเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 13 ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์พบว่าบริษัท มีสัดส่วนของคณะกรรมการเพศหญิงสูงที่สุดและต่ำที่สุดเท่ากับร้อยละ 62.5 และ 0 ตามลำดับ ซึ่งทำให้มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในอัตราที่สูง (11.95625) ในด้านการแยกตำแหน่งของผู้บริหาร พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.13544 ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของคณะกรรมการเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 11.44626 นอกเหนือจากนั้นยังพบว่าบริษัทได้ให้ความสำคัญในการจัดให้มีคณะกรรมการด้าน CSR โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.77594 โดยหากแยกเป็นรายประเทศ ดังตารางที่ 3 จะพบว่าประเทศ อินโดนีเซียจะมีค่าเฉลี่ยของการรีไซเคิลสูงสุด ที่ 2.06063 ล้วนต้น ส่วนประเทศมาเลเซียและฟิลิปปินส์ มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำที่ 0.00622 และ 0.00116 ตามลำดับ ปัจจัยจำนวนคณะกรรมการบริษัท ประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ประมาณ 14 คน ส่วนประเทศอื่นจะอยู่ที่ 7-10 คน ปัจจัยสัดส่วนคณะกรรมการ เพศหญิง สูงสุดอยู่ในประเทศมาเลเซีย เฉลี่ยร้อยละ 19.4963 ปัจจัยเกี่ยวกับความแตกต่างด้าน วัฒนธรรมของคณะกรรมการ สูงสุดอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย เฉลี่ยร้อยละ 21.10258 และปัจจัยด้านการมีคณะกรรมการ CSR สูงสุดอยู่ในประเทศไทย เฉลี่ยร้อยละ 90.987

Table 3 Descriptive Statistics by Countries

Thailand (233 observations)				
Variables	Mean	Std. Dev.	Min	Max
WASTE	0.07576	0.25290	0	1.35370
B_SIZE	14.07296	2.85403	6	22
B_GEN	11.20044	10.44697	0	62.5
B_SEP	0.12017	0.32586	0	1
B_CUL	1.77179	4.96138	0	25
CSR_COM	0.90987	0.28698	0	1
SIZE	12.3242	1.53251	8.76953	15.00758
RISK	2.34195	3.15208	0	22.03
LIQ	1.46757	0.97865	0	5.35
AGE	18.11588	5.51794	2	25
Indonesia (163 observations)				
Variables	Mean	Std. Dev.	Min	Max
WASTE	2.06063	8.66317	0	46.76779
B_SIZE	7.26993	2.15756	3	14
B_GEN	6.05975	8.37498	0	42.86
B_SEP	0.03067	0.17296	0	1
B_CUL	21.10258	25.74802	0	80
CSR_COM	0.60736	0.48984	0	1
SIZE	15.88543	4.31688	7.07191	21.07164
RISK	1.61934	2.47126	0	12.07997
LIQ	2.07683	1.54386	0.28	10.76
AGE	17.86503	4.03918	6	24
Malaysia (292 observations)				
Variables	Mean	Std. Dev.	Min	Max
WASTE	0.00622	0.06061	0	1.02452
B_SIZE	9.520548	2.031434	6	15
B_GEN	19.4963	12.21945	0	57.14
B_SEP	0.119863	0.32535	0	1
B_CUL	14.42329	19.45772	0	100
CSR_COM	0.83904	0.36812	0	1
SIZE	9.93547	1.52125	6.93546	13.63448
RISK	2.19608	3.17650	0	12.10643
LIQ	1.66241	1.09021	0.3	7.04
AGE	16.67808	6.05976	3	27

Table 3 (Continue)

Variables	Philippines (102 observations)			
	Mean	Std. Dev.	Min	Max
WASTE	0.00116	0.00430	0	0.03840
B_SIZE	10.44118	2.69790	6	17
B_GEN	9.46441	10.1727	0	33.33
B_SEP	0.38235	0.48836	0	1
B_CUL	9.59215	10.39593	0	33.33
CSR_COM	0.55882	0.49897	0	1
SIZE	13.0468	0.97396	8.60401	14.60625
RISK	2.48738	2.66952	.37	10.43506
LIQ	1.44303	0.66417	.37	3.46
AGE	18.83333	4.45457	7	29

จากวัตถุประสงค์การศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัทต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) และการทดสอบความถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ดังแสดงดัง Table 4 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง -0.3353 ถึง 0.3182 สังเกตได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.7 ดังนั้นจึงไม่เกิดปัญหาสหประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Black, 2010) อีกทั้ง การแจกแจงแบบปกติ พบว่าข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์มีขนาด 790 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีขนาดใหญ่เพียงพอ มากกว่า 100 ตัวอย่าง จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องการแจกแจงปกติ (Altman & Bland, 1995) ดังนั้นจึงสามารถทำการทดสอบความถอยเชิงพหุคูณเพื่อทดสอบอิทธิพลระหว่างตัวแปรในลำดับถัดไป ซึ่งแสดงผลการทดสอบดัง Table 5

Table 4 The Results of Pearson's Correlation

Variables	WASTE	B_SIZE	B_GEN	B_SEP	B_CUL	CSR_COM	SIZE	RISK	LIQ
WASTE	1								
B_SIZE	-0.0538	1							
B_GEN	-0.0268	0.0472	1						
B_SEP	-0.0416	-0.0111	0.0437	1					
B_CUL	0.3182 **	-0.2524**	-0.0067	-0.0226	1				
CSR_COM	0.0090	0.0844*	0.0588	-0.1695**	-0.0940**	1			
SIZE	-0.1336**	-0.0259	-0.3353**	0.0201	-0.0245	-0.2171**	1		
RISK	-0.0755*	0.1750**	0.1688**	0.1849**	-0.0008	-0.0709*	0.2788**	1	
LIQ	0.1979**	-0.1689**	-0.0465	-0.0633	-0.0052	0.0218	-0.0664	-0.3111**	1
AGE	0.0650	0.0072	0.0748*	0.2094**	-0.0485	0.1576 **	0.2155**	0.1569**	-0.0803*

Note: **, * Statistical significance at 0.01 and 0.05 level, respectively

Table 5 The Results of Multiple Regression

Variables	Coef. (sig)	t
Constant	13.38445***	2.96
B_SIZE	-0.12916*	-1.71
B_GEN	- 0.01478	-1.17
B_SEP	0.16069	0.33
B_CUL	0.04503***	3.69
CSR_COM	1.28408***	3.94
SIZE	-1.41969***	-3.45
RISK	0.04514	0.56
LIQ	0.02406	0.20
AGE	0.22772***	3.77
YEAR	Included	
Prob > F	0.0000	
Observations	790	

Note: ***, **, * Statistical significance at 0.01, 0.05 and 0.10 level, respectively

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลคุณลักษณะคณะกรรมการและการไร้ศีลของเสียจาก Table 5 คุณลักษณะของกรรมการ วิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรควบคุม ผลการวิเคราะห์พบว่า จำนวนของคณะกรรมการมีอิทธิพลในเชิงลบกับการไร้ศีลของเสียที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 ทำให้ปฏิเสธสมมติฐาน H1 ที่ว่าจำนวนคณะกรรมการมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการไร้ศีลของเสีย ในขณะที่ผลวิจัยเกี่ยวกับสัดส่วนคณะกรรมการเพศหญิงและการแยกตำแหน่งของประธานกรรมการและประธานบริหาร กลับไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการไร้ศีลของเสีย ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H2 สัดส่วนคณะกรรมการเพศหญิงมีอิทธิพลเชิงบวกกับปริมาณการไร้ศีลของเสีย และ H3 การแยกตำแหน่งของประธานบริหารและประธานกรรมการ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการไร้ศีลของเสีย ในด้านปัจจัยความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการมีคณะกรรมการ CSR การศึกษาพบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกกับการไร้ศีลของเสีย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 จึงสนับสนุนสมมติฐาน H4 ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการไร้ศีลของเสีย และ H5 คณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการไร้ศีลของเสีย นอกเหนือจากนั้นพบว่าตัวแปรควบคุม ซึ่งได้แก่ ขนาด และอายุของกิจการ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการไร้ศีลของเสีย

การทดสอบเพิ่มเติม (Additional Tests)

การวิเคราะห์แยกรายประเทศ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการไร้ศีลของเสียของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ระหว่างข้อมูลของบริษัทในประเทศที่ศึกษา ผลการวิเคราะห์แสดงดัง Table 6

Table 6 The Result of ANOVA Analysis

Waste recycle	SS	df	MS	F	Sig
Between Country Group	533.5278	3	177.842	11.48	0.000
Within Country Group	12147.1191	786	15.4889		

Note: * Statistical significance at 0.05 level

จาก Table 6 ผลการทดสอบความแตกต่างปริมาณการรีไซเคิลของเสียระหว่างประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศ คือ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว พบว่ามีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งค่าเฉลี่ยปริมาณการรีไซเคิลของเสียของแต่ละประเทศพบว่ากลุ่มตัวอย่างในประเทศอินโดนีเซียมีค่าเฉลี่ยการรีไซเคิลของเสียสูงถึง 2,060,630.61 ตัน รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยมีค่าเฉลี่ย 75,766.23 ตัน สำหรับกลุ่มตัวอย่างในประเทศมาเลเซียและประเทศฟิลิปปินส์ มีค่าเฉลี่ยปริมาณการรีไซเคิลของเสีย 6,164.09 ตัน และ 1,169.14 ตัน ตามลำดับ

Table 7 The Results of Multiple Regression Separate by Country (Thailand, Indonesia, Malaysia, and the Philippines)

Variables	Thailand		Indonesia		Malaysia		Philippines	
	Coef. (sig)	t	Coef. (sig)	t	Coef. (sig)	t	Coef. (sig)	t
Constant	-22.01626	-5.73	135.9301***	4.19	0.03721	0.93	-0.05563***	-4.18
B_SIZE	0.01652***	3.12	-0.17153	-0.49	-0.00179	-0.93	0.00009	0.54
B_GEN	0.00399**	2.64	0.09461	1.42	-0.00046	-1.39	-0.00006	-1.47
B_SEP	0.00287	0.85	1.59848	0.68	-0.01399	-1.15	0.00098	1.10
B_CUL	0.01983***	5.96	0.14325**	2.86	-0.00003	-0.13	0.00002	1.00
CSR_COM	0.03424	0.93	3.56480**	2.92	0.00180	0.17	-0.00067	-1.34
SIZE	-0.10787***	-3.64	-10.65794***	-4.62	-0.00612*	-1.70	0.00505***	4.37
RISK	0.00239	0.55	1.88171	1.58	0.00236	1.33	-0.00001	-0.06
LIQ	-0.02114	-1.56	0.51032	1.24	0.01414***	3.71	0.00053	1.06
AGE	0.03331***	6.79	1.36150***	4.47	0.00085	1.17	-0.00051**	-3.25
YEAR	included		included		included		included	
Prob > F	0.0000		0.0000		0.0282		0.0165	
Observations	233		163		292		102	

Note: ***, **, * Statistical significance at 0.01, 0.05 and 0.10 level, respectively

จาก Table 7 อิทธิพลคุณลักษณะคณะกรรมการต่อการรีไซเคิลของเสีย จำแนกรายประเทศ ผลการวิจัยพบว่า สำหรับจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย พบว่าจำนวนของคณะกรรมการบริษัท และความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสียที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และสัดส่วนของกรรมการเพศหญิงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสียที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แต่ปัจจัยอื่นพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย สำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศอินโดนีเซีย พบว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคณะกรรมการและการมีคณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสียที่ระดับ

นัยสำคัญ 0.05 แต่ปัจจัยอื่นพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย ทั้งนี้การศึกษาอิทธิพลคุณลักษณะคณะกรรมการต่อการรีไซเคิลของเสียของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์พบว่าคุณลักษณะคณะกรรมการไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย

สรุปและการอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การศึกษาคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัท และการเปิดเผยข้อมูลปริมาณการรีไซเคิลของเสีย พบว่าคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน จำนวนของคณะกรรมการโดยเฉลี่ยเท่ากับ 11 คน และ สัดส่วนของคณะกรรมการเพศหญิงเฉลี่ยร้อยละ 13 ทั้งนี้สอดคล้องกับ Pucheta-Martinez and Gallego-Álvarez (2019) ซึ่งศึกษาบริษัทใน 39 ประเทศ ทั่วโลก รวม 13,178 ตัวอย่าง เกี่ยวกับคุณลักษณะของกรรมการกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าจำนวนของคณะกรรมการเฉลี่ย 10.89833 และสัดส่วนคณะกรรมการเพศหญิงเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 11.76378 อย่างไรก็ตาม การแยกตำแหน่งของผู้บริหาร พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.13544 และการมีคณะกรรมการด้าน CSR มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.77594 ซึ่งมีความแตกต่างจากงานวิจัยของ Pucheta-Martinez and Gallego-Álvarez (2019) ที่มีค่าเฉลี่ยการแยกตำแหน่ง 0.287013 และการมีคณะกรรมการ CSR มีค่าเฉลี่ย 0.5868459 ตามลำดับ แต่สอดคล้องกับ García Martín and Herrero (2020) ที่ทำการศึกษาในยุโรปมีค่าเฉลี่ยการมีคณะกรรมการ CSR ประมาณร้อยละ 70 ส่วนคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัทเรื่องความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของคณะกรรมการ ซึ่งวัดค่าจากสัดส่วนกรรมการต่างชาติ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 11.44626 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Setiawan et al. (2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคณะกรรมการต่างชาติ มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของความรับผิดชอบต่อสังคม ของบริษัทจดทะเบียนในอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทยอินโดนีเซีย ระหว่างปี 2560-2562 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของคณะกรรมการต่างชาติที่ร้อยละ 14.76

ส่วนการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสียของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน ซึ่งวัดค่าจากปริมาณการรีไซเคิลของเสียมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.44996 ล้านตัน และจากค่าสูงสุดต่ำสุดของปริมาณแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาจไม่มีการรีไซเคิลของเสีย ซึ่งจากปริมาณจะพบว่ามีปริมาณการรีไซเคิลค่อนข้างต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการรีไซเคิลของเสียจากสำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อมสหรัฐ (Environmental Protection Agency: EPA) ของสหรัฐอเมริกา พบว่ามีปริมาณมากกว่า 69 ล้านตัน ในปี 2561 (EPA, 2022) และสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศอินโดนีเซียซึ่งศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร ระหว่างปี 2561-2562 พบว่ามีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการของเสียค่อนข้างน้อยและไม่ค่อยมีรายละเอียด (Prananingrum & Davianti, 2021) ทั้งนี้งานวิจัยที่กล่าวถึงปริมาณการรีไซเคิลของเสียมีค่อนข้างจำกัด อาจเนื่องจากปริมาณดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมักจะวิเคราะห์ในภาพรวม งานวิจัยนี้จึงเปิดเผยให้เห็นถึงปริมาณการรีไซเคิลของเสียของบริษัทเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่นๆ ในอนาคตต่อไป

จากวัตถุประสงค์ในการศึกษาความแตกต่าง พบความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลการจัดการของเสียของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มประเทศภูมิภาคอาเซียน ซึ่งวัดค่าจากปริมาณการรีไซเคิลของเสีย ซึ่งประเทศอินโดนีเซียมีค่าเฉลี่ยการรีไซเคิลของเสียสูงถึง 2,060,630.61 ตัน รองลงมาในกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยมีค่าเฉลี่ย 75,766.23 ตัน สำหรับกลุ่มตัวอย่างในประเทศมาเลเซียและประเทศฟิลิปปินส์ มีค่าเฉลี่ยปริมาณการรีไซเคิลของเสีย 6,164.09 ตัน และ 1,169.14 ตัน

ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นไปตามแนวปฏิบัติ นโยบาย หรือตามกฎหมายของแต่ละประเทศ จากข้อมูลเรื่อง การจัดการของเสียในภูมิภาคอาเซียน รายงานของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations Environmental Programme (Jain, 2017) เกี่ยวกับของเสียที่เกิดจากอุตสาหกรรม และการ นำของเสียกลับเข้าสู่กระบวนการผลิต พบว่าประเทศอินโดนีเซีย ไทย และสิงคโปร์ มีการกำหนดเป็น แนวนโยบาย แผนงาน กลยุทธ์ ตลอดจนถึงระดับโครงการ ส่วนมาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ยังอยู่ในระดับ นโยบาย ซึ่งอาจส่งผลต่อระดับการรีไซเคิลของเสียที่แตกต่างกัน

จากวัตถุประสงค์การศึกษาอิทธิพลคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัทและการเปิดเผยข้อมูล ปริมาณการรีไซเคิลของเสียในภาพรวมของกลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศ พบว่า ปัจจัยจำนวน คณะกรรมการบริษัทมีอิทธิพลเชิงลบต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสียที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ปัจจัยความ หลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมของคณะกรรมการและการมีคณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิง บวกกับการรีไซเคิลของเสียที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ปัจจัยจำนวนของคณะกรรมการบริษัทมีอิทธิพลเชิงลบต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ García Martín and Herrero (2020) ซึ่งทำการศึกษาผลการดำเนินงานด้าน สิ่งแวดล้อมบริษัทที่อยู่ในยุโรป และ Chindasombatcharoen et al. (2022) ที่ทำการศึกษาการ เปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Naklerd and Suttipun (2016) และงานวิจัยของ Chaiwong et al. (2019) ที่ศึกษาในบริบทประเทศไทย งานวิจัยของ Biswas et al. (2018) ที่ศึกษาในบริบทประเทศออสเตรเลีย และ Pucheta-Martínez and Gallego-Álvarez (2019) ที่ศึกษาในบริบททั่วโลก ซึ่งการมีอิทธิพลเชิงลบอาจเนื่องมาจาก การมี จำนวนคณะกรรมการขนาดเล็ก มีผลดีต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร รวมถึงอาจมีคณะกรรมการที่มาจาก ผู้ถือหุ้นเอง อาจใช้เวลาน้อยในการถกเถียง และสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วในการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ (Chindasombatcharoen et al., 2022) รวมถึง การมีจำนวนคณะกรรมการขนาดใหญ่ซึ่งมีความรู้ หลากหลายสาขา มีมุมมองการบริหารแตกต่างกัน (García Martín & Herrero, 2020) อาจส่งผลให้มี การแสดงความเห็นไม่ตรงกัน อาจนำมาซึ่งความแตกต่างและความขัดแย้งกันในเรื่องนโยบายการ ดำเนินงาน การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและสังคมที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์ใน โมเดลมีค่าไม่มากนัก

กรณีการวิเคราะห์เพิ่มเติมรายประเทศ ในประเทศไทย พบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทมี อิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naklerd and Suttipun (2016) อาจเนื่องจาก จำนวนคณะกรรมการบริษัทที่มีจำนวนมากขึ้นทำให้สามารถทำ การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารได้อย่างทั่วถึง และรวมถึงการปฏิบัติและการเปิดเผยข้อมูลด้าน สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกิจการด้วย และ Chaiwong et al. (2019) ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีตัวแทน และทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย อาจเพราะว่าการมีคณะกรรมการจำนวนมาก จะมี คณะกรรมการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมี กลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ในส่วนของประเทศอื่น ผล การศึกษาไม่พบอิทธิพลอย่างมีสาระสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sekarlangit and Wardhani (2021) ซึ่งศึกษาคุณลักษณะและกิจกรรมของคณะกรรมการต่อการเปิดเผยข้อมูลเป้าหมายการพัฒนา อย่างยั่งยืน SDGs ในภูมิภาคอาเซียน ประกอบด้วย ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และ สิงคโปร์ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผลการศึกษายังคงไม่มีข้อยุติที่เห็น

เด่นชัดหรือสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นเหตุให้แนะนำสำหรับงานวิจัยในอนาคตในการศึกษาต่อไป

ปัจจัยความหลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมของคณะกรรมการและการมีคณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกกับการรีไซเคิลของเสีย ผลการศึกษาด้านความหลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมของคณะกรรมการนั้น พบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Muttakin et al. (2015) ซึ่งได้มีการศึกษาความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในบังกลาเทศ ที่พบว่าความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติของคณะกรรมการและวัฒนธรรมที่มีความต่างกันส่งผลต่อการให้ความสำคัญในเรื่องการรายงานข้อมูลสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับการศึกษาของ Martínez-Ferrero et al. (2021) ที่ได้ศึกษาบริษัทซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนใน อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี และเม็กซิโก ว่าคณะกรรมการที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีส่วนทำให้บริษัทเห็นความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศอินโดนีเซียของ Setiawan et al. (2021) ซึ่งพบว่ากรรมการมีคณะกรรมการต่างชาติในคณะกรรมการบริษัท ส่งเสริมประสิทธิภาพเชิงบวกในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากกรรมการนำความรู้ประสบการณ์ มุมมองต่อการดำเนินงานแนวคิดจากต่างประเทศมาใช้กับกิจการให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น รวมถึงการมีผลในการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมด้าน CSR ด้วย

ปัจจัยการมีอยู่ของคณะกรรมการ CSR ทั้งในส่วนของการศึกษาประเทศในกลุ่มอาเซียน และแยกรายประเทศ ในประเทศอินโดนีเซีย พบว่าการมีคณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ García Martín and Herrero (2020) คณะกรรมการ CSR มีผลต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มบริษัทในยุโรปต่อผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม และ Martínez-Ferrero et al. (2021) พบว่าการมีคณะกรรมการชด้อย เพื่อทำหน้าที่ในด้านการกำกับดูแลการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงสอดคล้องกับ Sekarlangit and Wardhani (2021) ที่ศึกษาคุณลักษณะและกิจกรรมของคณะกรรมการต่อการเปิดเผยข้อมูลเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน SDGs ในภูมิภาคอาเซียน การพบปัจจัยการมีอยู่ของคณะกรรมการ CSR ส่งผลเชิงบวกนั้น อาจเนื่องจากการมีอยู่ของคณะกรรมการชุดนี้แสดงให้เห็นถึงการมีบรรษัทภิบาลที่ดี เล็งเห็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกส่วน การเห็นความสำคัญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และอาจได้ภาพลักษณ์ที่ดี (Pucheta-Martínez & Gallego-Álvarez, 2019) แสดงให้เห็นถึงพันธสัญญา ความตั้งใจที่จะเข้าร่วม โดยจัดให้มีการวางกลยุทธ์ การจัดการ การติดตาม การวัดผล ในกิจกรรม CSR รวมถึงการจัดทำรายงานต่างๆ อีกทั้งในหลายๆ ประเทศไม่ได้เป็นข้อบังคับในการมีคณะกรรมการชุดนี้ (Sekarlangit & Wardhani, 2021)

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยคณะกรรมการเพศหญิง และการแยกตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหาร จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากทั้ง 4 ประเทศ พบว่าไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Naklerd and Suttipun (2016) จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงอาจสามารถตีความได้ว่า บริษัทที่มีคณะกรรมการเพศหญิง หรือมีการแยกตำแหน่งของประธานกรรมการและประธานบริหาร ไม่ได้ส่งผลต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย ทั้งนี้การให้ความสำคัญในเรื่อง CSR ESG อาจขึ้นอยู่กับมุมมอง หรือทัศนคติส่วนบุคคล ไม่ได้เป็นผลมาจากเพศ หรือตำแหน่งงานที่รับผิดชอบ แต่ทั้งนี้ผลการวิจัยเพิ่มเติมรายประเทศ ในประเทศไทย พบว่าสัดส่วนกรรมการเพศหญิงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสียซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ García Martín and Herrero (2020) ที่พบว่ากรรมการมีกรรมการเพศหญิงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรีไซเคิลของเสีย และ

สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของ Biswas et al. (2018) และ Hussain et al. (2018) ที่ความหลากหลายทางเพศมีผลต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม และ Rao and Tilt (2016) ผลการศึกษพบว่า การมีส่วนร่วมของกรรมการเพชหญิงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อสังคม และงานวิจัยของ Kathy Rao et al. (2012) ซึ่งพบสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง สัดส่วนของกรรมการเพชหญิงกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากในบริบท ประเทศไทยค่อนข้างให้ความสำคัญกับเพชหญิงและเปิดโอกาสให้มากพอสมควร (Piroj, 2018)

สำหรับการศึกษาการแยกตำแหน่งประธานกรรมการและประธานบริหารไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสียทั้งส่วนของการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน และการศึกษา แยกรายประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Limroscharoen et al. (2020)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงวิชาการ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้แสดงข้อมูลการรีไซเคิลของเสีย ที่มีการกล่าวถึงค่อนข้างจำกัดในงานวิจัย พบถึงความแตกต่างในระหว่างประเทศในอาเซียน ซึ่งอาจเกิดจากนโยบาย และการเห็นความสำคัญที่แตกต่างกัน รวมถึงเป็นการเพิ่มฐานข้อมูลให้กับนักวิจัย นักศึกษา เพื่อการวิจัยในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยคณะกรรมการบริษัทและการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม หรือผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งยังเป็นแนวทางเพื่อการศึกษาในบริบทของประเทศในภูมิภาคอาเซียน เป็นการขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการทดสอบทฤษฎีโดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีตัวแทนซึ่งจะเห็นได้ว่าจากผลการศึกษาคุณลักษณะของคณะกรรมการ ในปัจจัยด้านความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของกรรมการ และการมีคณะกรรมการ CSR มีอิทธิพลเชิงบวกต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย สะท้อนให้เห็นว่าคณะกรรมการในฐานะตัวแทน มีหน้าที่ในการตัดสินใจในด้านการบริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กรคำนึงถึงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนหรือเห็นความสำคัญของการจัดการของเสีย มีการนำของเสียเข้ามาผ่านกระบวนการผลิตใหม่ เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า อีกทั้งสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนได้เสีย ที่กิจการมีการรีไซเคิลของเสีย แสดงถึงความคำนึงถึงสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่หลายประเทศให้ความสำคัญอยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษาคุณลักษณะคณะกรรมการที่ส่งผลต่อปริมาณการรีไซเคิลของเสีย ผู้ถือหุ้นในบริษัทในอาเซียน สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดให้มีโครงสร้างของกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น ในการคำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ควบคุมดูแลการทำงานของบริษัทให้เป็นไปตามแนวทางบรรษัทภิบาลและเพื่อความยั่งยืนของบริษัท เช่น การมีกรรมการ CSR ในองค์กร หรือมีการแต่งตั้งคณะกรรมการต่างชาติเพิ่มเติม โดยการมีคณะกรรมการ CSR ซึ่งบริหารงานเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เน้นความรับผิดชอบต่อองค์กรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และการมีกรรมการที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจก่อให้เกิดมุมมองของความคิดเห็นที่กว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าทั้งการมีอยู่ของกรรมการ CSR และคณะกรรมการต่างชาติ มีผลต่อการรีไซเคิลของเสีย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในปัจจุบัน ซึ่งมีการนำทรัพยากรที่สิ้นสุดการใช้หรือหมดประโยชน์มาใช้ซ้ำ หรือนำของเสียเข้ากระบวนการผลิตใหม่เพื่อให้สามารถใช้งานได้อีก หรือใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะสำคัญของคณะกรรมการที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งเพื่อให้ตอบโจทย์ในการบริหารงานในแต่ละส่วนงาน นอกจากนี้

ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานกำกับดูแลในการกำหนดระเบียบ หลักปฏิบัติ และการกำกับดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในบริบทของประเทศในภูมิภาคอาเซียน อาจมีการกำหนดแนวปฏิบัติ นโยบายเกี่ยวกับบริหารจัดการของเสียเพิ่มเติมเนื่องจากปริมาณการรีไซเคิลของเสียยังอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงมีความแตกต่างกันในประเทศอาเซียน อาจมีการกำหนดคุณลักษณะของคณะกรรมการ เพื่อส่งเสริมให้ดำเนินธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานของธุรกิจในปัจจุบันที่ดำเนินธุรกิจให้มีความสมดุลทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ข้อจำกัดในการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้ใช้ปริมาณการรีไซเคิลของเสียเป็นตัวแทนของการจัดการของเสีย ซึ่งเป็นหนึ่งในการวัดผลการดำเนินงานทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งอ้างอิงจากเกณฑ์ GRI และฐานข้อมูล Refinitiv รวมถึงกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในลำดับ 50 และ 100 อันดับแรกของประเทศ 4 ประเทศในอาเซียน ซึ่งในการวิเคราะห์ดำเนินการในภาพรวม และการทดสอบเพิ่มเติมรายประเทศ โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จากข้อจำกัดข้างต้นอาจทำให้เกิดข้อจำกัดในการใช้ข้อมูลและการใช้ผลการศึกษา การศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการขยายขอบเขตไปศึกษาเกี่ยวกับตัวชี้วัดการจัดการของเสียที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจ เช่น ก๊าซพิษ น้ำเสีย หรือการนำทรัพยากรที่สิ้นสุดในกระบวนการ หรือหมดประโยชน์กลับมาใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาผ่านกระบวนการผลิตเพื่อใช้งานได้ใหม่ นอกจากนี้อาจศึกษาปัจจัยคุณลักษณะคณะกรรมการด้านอื่นๆ รวมถึงการศึกษาความแตกต่างในแต่ละประเทศซึ่งอาจมี ปัจจัยเฉพาะประเทศ ปัจจัยด้านการมีนโยบายกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ด้านการจัดการของเสียที่แตกต่างกัน เนื่องจากงานวิจัยนี้เน้นการศึกษาภาพรวมของทั้ง 4 ประเทศในอาเซียน และการทดสอบเพิ่มเติม (Additional Tests) รายประเทศ อาจยังมีข้อจำกัดในการวิจัยในครั้งนี้ นอกจากนี้อาจศึกษาปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อการจัดการเกี่ยวกับของเสีย หรือการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ในมุมมองทฤษฎีอื่นที่อาจนำมาพิจารณาร่วมด้วย อีกทั้งอาจทำการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอื่นเพื่อเปิดมุมมองที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Arena, C., Liong, R., & Vourvachis, P. (2018). Carrot or Stick: CSR Disclosures by Southeast Asian Companies. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 9(4), 422-454.
- Birindelli, G., Chiappini, H., & Savioli, M. (2020). When Do Women on Board of Directors Reduce Bank Risk? *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 20(7), 1307-1327.
- Biswas, P. K., Mansi, M., & Pandey, R. (2018). Board Composition, Sustainability Committee and Corporate Social and Environmental Performance in Australia. *Pacific Accounting Review*, 30(4), 517-540.
- Black, K. (2010). *Business Statistics for Contemporary Decision Making* (6th ed.). John Wiley & Sons, Inc.

- Boffo, R., Marshall, C., & Patalano, R. (2020), *ESG Investing: Environmental Pillar Scoring and Reporting*, OECD Paris, www.oecd.org/finance/esg-investing-environmental-pillar-scoring-and-reporting.pdf.
- Bouaziz, D., Salhi, B., & Jarboui, A. (2020). CEO Characteristics and Earnings Management: Empirical Evidence from France. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 18(1), 77-110.
- Chaiwong, D., Awirothananon, T., & Thanjunpong, S. (2019). The Effect of Board of Directors toward Sustainable Report Disclosures of Thai Listed Companies. *Sisaket Rajabhat University Journal*, 13(3), 76-90.
- Chindasombatcharoen, P., Chatjuthamard, P., Jiraporn, P., & Treepongkaruna, S. (2022). Achieving Sustainable Development Goals through Board Size and Innovation. *Sustainable Development*, 30(4), 664-677.
- Choosri, C., & Namwong, S. (2016). A Zero Waste Management Model for Small Hotels: A Case Study in the Koh Samui, Koh Pha Ngan Surat Thani. *Journal of International and Thai Tourism*, 12(1), 91-118.
- EPA. (2022). *United State Environmental Protection Agency "National Overview: Facts and Figures on Materials, Wastes and Recycling"*. Retrieved 16 June from <https://www.epa.gov/facts-and-figures-about-materials-waste-and-recycling/national-overview-facts-and-figures-materials#recycling>
- García Martín, C. J., & Herrero, B. (2020). Do Board Characteristics Affect Environmental Performance? A study of EU Firms. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(1), 74-94.
- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M., & Hultink, E. J. (2017). The Circular Economy—A New Sustainability Paradigm? *Journal of Cleaner Production*, 143, 757-768.
- GRI. (2020). *GRI Standards*. Global Reporting Initiative. Retrieved 25 May from <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>
- Gull, A. A., Atif, M., & Hussain, N. (2023). Board Gender Composition and Waste Management: Cross-country Evidence. *The British Accounting Review*, 55(1), 101097.
- Hussain, N., Rigoni, U., & Orij, R. P. (2018). Corporate Governance and Sustainability Performance: Analysis of Triple Bottom Line Performance. *Journal of Business Ethics*, 149(2), 411-432.
- Husted, B. W., & Sousa-Filho, J. M. D. (2019). Board Structure and Environmental, Social, and Governance Disclosure in Latin America. *Journal of Business Research*, 102(1), 220-227.
- Ishikawa, K. (2021). The ASEAN Economic Community and ASEAN Economic Integration. *Journal of Contemporary East Asia Studies*, 10(1), 24-41.

- Jain, A. (2017). *Summary Report: Waste Management in Asean Countries*. United Nations Environment Programme.
- Jain, T., & Jamali, D. (2016). Looking Inside the Black Box: The Effect of Corporate Governance on Corporate Social Responsibility. *Corporate Governance: An International Review*, 24(3), 253-273.
- Jizi, M. (2017). The Influence of Board Composition on Sustainable Development Disclosure. *Business Strategy and the Environment*, 26(5), 640-655.
- Karyani, E., & Perdiansyah, M. R. (2022). ESG and Intellectual Capital Efficiency: Evidence from ASEAN Emerging Markets. *Jurnal Akuntansi dan Keuangan Indonesia*, 19(2), 166-187.
- Kathy Rao, K., Tilt, C. A., & Lester, L. H. (2012). Corporate Governance and Environmental Reporting: An Australian Study. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 12(2), 143-163.
- Katmon, N., Mohamad, Z. Z., Norwani, N. M., & Farooque, O. A. (2019). Comprehensive Board Diversity and Quality of Corporate Social Responsibility Disclosure: Evidence from an Emerging Market. *Journal of Business Ethics*, 157(2), 447-481.
- Limroscharoen, S., Sangaroon, P., & Suttipun, M. (2020). The Relationship between Board Composition and Environmental Disclosures: A Case Study of Listed Companies in the Market for Alternative Investment in Thailand. *Phuket Rajabhat University Academic Journal*, 16(1), 118-139.
- Maher, M., & Andersson, T. (2000). *Corporate Governance: Effects on Firm Performance and Economic Growth*. Available at SSRN 218490.
- Martínez-Ferrero, J., Lozano, M. B., & Vivas, M. (2021). The Impact of Board Cultural Diversity on a Firm's Commitment toward the Sustainability Issues of Emerging Countries: The Mediating Effect of a CSR Committee. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(2), 675-685.
- Mathew, S., Ibrahim, S., & Archbold, S. (2016). Boards Attributes that Increase Firm Risk – Evidence from the UK. *Corporate Governance*, 16(2), 233-258.
- Muttakin, M. B., Khan, A., & Subramaniam, N. (2015). Firm Characteristics, Board Diversity and Corporate Social Responsibility. *Pacific Accounting Review*, 27(3), 353-372.
- Naklerd, S., & Suttipun, M. (2016). An Influence of Corporate Governance on Environmental Disclosures of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand. *Chulalongkon Business Review*, 38(149), 35-48.
- Nirwana, J. T., & Wedari, L. K. (2023). The Impact of Corporate Governance and Firm Performance on Waste and Effluent Disclosure: Evidence from Polluting Industries in Indonesia. *International Journal of Management*, 12(2), 189-203.
- Nuanpradit, S. (2018). The Relationship between Information Asymmetry and Real Earnings Management: The Role of CEO Duality in Thailand. *JBA Business Administration Journal*, 41(158), 48-69.

- Nurvita, T., & Priambodo, A. (2022). The Effect of Enviromental Performance, Company's Characteristics and Good Corporate Governance (GCG) on Environmental Disclosure (Empirical Study of Mining Companies Listed on The Indonesia Stock Exchange (IDX) 2015-2019). *BASKARA: Journal of Business and Entrepreneurship*, 4(2), 145-162.
- Piroj, K. (2018). *Hofstede's Cultural Dimensions*. Retrieved from <https://greedisgoods.com/มิติทางวัฒนธรรม-hofstede-ไทย/>
- Polsiri, P., & Sitthipongpanich, T. (2014). CEO Characteristics and Firm Value. *NIDA Development Journal*, 54(4), 57-90.
- Prananingrum, M. P., & Davianti, A. (2021). Environmental Responsibility Disclosures by Agricultural Companies in Indonesia. *Jurnal Penelitian dan Pengembangan Sains dan Humaniora*, 5(2), 330-339.
- Pucheta-Martínez, M. C., & Gallego-Álvarez, I. (2019). An International Approach of the Relationship between Board Attributes and the Disclosure of Corporate Social Responsibility Issues. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26(3), 612-627.
- Rao, K., & Tilt, C. (2016). Board Diversity and CSR Reporting: An Australian Study. *Meditari Accountancy Research*, 24(2), 182-210.
- Rao, P., Singh, A. K., la O'Castillo, O., Intal Jr., P. S., & Sajid, A. (2009). A Metric for Corporate Environmental Indicators ... for Small and Medium Enterprises in the Philippines. *Business Strategy and the Environment*, 18(1), 14-31.
- Romano, M., Cirillo, A., Favino, C., & Netti, A. (2020). ESG (Environmental, Social and Governance) Performance and Board Gender Diversity: The Moderating Role of CEO Duality. *Sustainability*, 12(21), 9298.
- S&P Dow Jones Indices (2019). Dow Jones Sustainability Indices Methodology. Retrieved from <https://www.spglobal.com/spdji/en/methodology/article/dow-jones-sustainability-indices-methodology/>
- Sekarlangit, L. D., & Wardhani, R. (2021). The Effect of the Characteristics and Activities of the Board of Directors on Sustainable Development Goal (SDG) Disclosures: Empirical Evidence from Southeast Asia. *Sustainability*, 13(14), 8007.
- Setiawan, D., Brahmana, R. K., Asrihapsari, A., & Maisaroh, S. (2021). Does a Foreign Board Improve Corporate Social Responsibility? *Sustainability*, 13(20), 11473.
- Suttipun, M. (2021). The Influence of Board Composition on Environmental, Social and Governance (ESG) Disclosure of Thai Listed Companies. *International Journal of Disclosure and Governance*, 18(4), 1391-402.
- Suttipun, M., & Yordudom, T. (2022). Impact of Environmental, Social and Governance Disclosures on Market Reaction: an Evidence of Top50 Companies Listed from Thailand. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 20(3/4), 753-767.

- Thailand Productivity Institute. (2016). *Unlock Productivity Lesson*. Thailand Productivity Institute. Retrieved 3 January from <https://www.ftpi.or.th/2016/9282>
- The Securities and Exchange Commission Thailand. (2017). *CG Thailand*. Retrieved January 10 from <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Pages/RESOURCES/CG.aspx>
- The Stock Exchange of Thailand. (2019). *ESG Disclosure*. The Stock Exchange of Thailand Retrieved 31 May from <http://www.setsustainability.com>.
- Tisserant, A., Pauliuk, S., Merciai, S., Schmidt, J., Fry, J., Wood, R., & Tukker, A. (2017). Solid Waste and the Circular Economy: A Global Analysis of Waste Treatment and Waste Footprints. *Journal of Industrial Ecology*, 21(3), 628-640.
- Wichianrak, J., Wong, K., Khan, T., Siriwardhane, P., & Dellaportas, S. (2021). Soft Law, Institutional Signalling–Thai Corporate Environmental Disclosures. *Social Responsibility Journal*, 18(2), 205-220.
- Yordudom, T., & Suttipun, M. (2020). The Influence of ESG Disclosures on Firm Value in Thailand. *GATR Journal of Finance and Banking Review*, 5(3), 108-114. doi:10.35609/jfbr.2020.5.3(5)
- Zahid, M., Rahman, H. U., Ali, W., Khan, M., Alharthi, M., Qureshi, M. I., & Jan, A. (2020). Boardroom Gender Diversity: Implications for Corporate Sustainability Disclosures in Malaysia. *Journal of Cleaner Production*, 244, 118683.

